

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ**

***HỘI CHỢ BÒ CỦA NGƯỜI H'MÔNG
TRONG LỄ HỘI LÒNG TÔNG CỦA
NGƯỜI TÀY Ở XÃ XUÂN LẠC HUYỆN
CHỢ ĐỒN TỈNH BẮC KẠN***

**Khóa luận tốt nghiệp cử nhân văn hóa
Chuyên ngành: Văn hóa dân tộc thiểu số
Mã ngành : 608**

***Sinh viên thực hiện : Nông Quỳnh Anh
Hướng dẫn khoa học : PGS. TS Lê Ngọc
Thắng***

HÀ NỘI - 2010

Lời cảm ơn

Trong quá trình thực hiện khóa luận tốt nghiệp này em đã nhận được sự giúp đỡ tận tình của cán bộ và nhân dân xã Xuân Lạc huyện Chợ Đồn tỉnh Bắc Kạn, các thầy cô giáo trong Khoa Văn hóa Dân tộc thiểu số Trường Đại học Văn hóa Hà Nội đặc biệt là sự hướng dẫn hết sức tận tình của Phó giáo sư - Tiến sỹ Lê Ngọc Thắng. Nhân đây em xin được gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc nhất tới Nhà trường, Thầy hướng dẫn và địa phương.

Mặc dù đã rất cố gắng song do khả năng có hạn, khóa luận tốt nghiệp này khó tránh khỏi những thiếu sót. Em mong nhận được nhiều ý kiến đóng góp quý báu.

Xin chân thành cảm ơn!

Sinh viên:
NÔNG QUỲNH ANH

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	5
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	5
3. Phương pháp nghiên cứu.....	6
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	7
5. Nội dung và bố cục của khóa luận	7
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN, KINH TẾ - XÃ HỘI VÀ	8
VĂN HÓA XÃ XUÂN LẠC, HUYỆN CHỢ ĐỒN, TỈNH BẮC KẠN	8
1.1 Điều kiện tự nhiên	8
1.1.1 Địa hình, khí hậu, thủy văn	8
1.1.2. Tài nguyên thiên nhiên	10
1.2 Kinh tế - xã hội	12
1.2.1 Dân tộc, dân số và phân bố dân cư.....	12
1.2.2 Hoạt động kinh tế	13
1.3 Văn hóa truyền thống xã Xuân Lạc.....	17
1.3.1 Văn hóa vật thể.....	17
1.3.2 Văn hóa phi vật thể.....	21
Chương 2: HỘI CHỢ BÒ CỦA NGƯỜI H'MÔNG TRONG LỄ HỘI LÒNG TÔNG CỦA NGƯỜI TÀY Ở XÃ XUÂN LẠC, HUYỆN CHỢ ĐỒN, TỈNH BẮC KẠN	29
2.1 Khái niệm lễ hội và vài nét về hội Chợ bò	29
2.1.1 Khái niệm lễ hội	29
2.1.2 Vài nét về hội Chợ bò.....	30
2.2 Nguồn gốc và sự xuất hiện của hội Chợ bò.....	32
2.2.1 Nguồn gốc của hội Chợ bò.....	32
2.2.2 Sự xuất hiện của hội Chợ bò	33

2.3 Hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc huyện Chợ Đồn tỉnh Bắc Kạn	34
2.3.1 Khái quát về lễ hội Lồng Tồng.....	34
2.3.2 Hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng.....	42
Chương 3: GIÁ TRỊ VĂN HÓA VÀ VẤN ĐỀ BẢO TỒN, PHÁT HUY HỘI CHỌI BÒ TRONG LỄ HỘI LỒNG TỒNG XÃ XUÂN LẠC, HUYỆN CHỢ ĐỒN, TỈNH BẮC KẠN	51
3.1 Giá trị văn hóa	51
3.1.1 Giá trị phản ánh tín ngưỡng nông nghiệp.....	51
3.1.2 Giá trị phản ánh bản sắc văn hóa tộc người	54
3.1.3 Giá trị liên kết cộng đồng	57
3.2 Bảo tồn, phát huy hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở Xuân Lạc	60
3.2.1 Quan điểm của Đảng và Nhà nước về bảo tồn và phát huy lễ hội.....	60
3.2.2 Những giá trị cần bảo tồn và phát huy của hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc.....	62
3.2.3 Những tồn tại cần khắc phục của hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc	65
3.3 Một số giải pháp và kiến nghị	67
3.3.1 Một số giải pháp	67
3.3.2 Những kiến nghị.....	72
KẾT LUẬN.....	74
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	77
PHỤ LỤC	79

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Lễ hội là sinh hoạt văn hóa quan trọng trong đời sống của đồng bào các dân tộc ở nước ta nói chung và đồng bào Tày và H'mông nói riêng. Lễ hội phản ánh nhiều giá trị văn hóa, lịch sử, quan hệ tộc người và là một giá trị quan trọng tạo nên bản sắc văn hóa của các dân tộc...

Hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng là nơi thể hiện sự liên kết cộng đồng các dân tộc đặc biệt là dân tộc Tày và dân tộc H'mông ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn. Hội Chọi bò đã tạo nên nét đặc sắc riêng có trong lễ hội Lồng Tồng nơi này.

Với suy nghĩ việc tìm hiểu bản chất của lễ hội, tìm hiểu sự giao lưu văn hóa giữa hai dân tộc Tày và H'mông ở Xuân Lạc sẽ góp phần bảo tồn, phát huy những giá trị tốt đẹp mà lễ hội này mang lại nên em đã lựa chọn đề tài này để làm khóa luận tốt nghiệp của mình.

Đến nay các công trình khoa học nghiên cứu về lễ hội Lồng Tồng thì đã có khá nhiều nhưng riêng về hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn thì chưa từng có bởi vậy khoá luận này là bước tìm hiểu đầu tiên. Thông qua khóa luận này em hy vọng lễ hội này sẽ được lưu truyền và phát huy trong đời sống của đồng bào hiện nay để vừa gìn giữ được bản sắc văn hóa dân tộc lại vừa có thể đầu tư phát triển du lịch để góp phần cải thiện đời sống kinh tế cho đồng bào ở đây.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1 Mục đích

Mục đích của khóa luận này là nhằm tìm hiểu về hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn; tìm hiểu sự giao thoa văn hóa giữa hai dân tộc Tày và H'mông để lý giải sự xuất hiện của hội Chọi bò của người H'mông trong lễ hội Lồng Tồng của người Tày.

Thông việc tìm hiểu về lễ hội này nhằm đề xuất một số ý kiến đóng góp để bảo tồn, phát huy lễ hội này qua thời gian.

2.2 Nhiệm vụ

- Thu thập tư liệu, thông tin về hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn, về sự liên kết giữa hai dân tộc Tày và H'mông trong lễ hội này

- Tổng kết, xử lý những thông tin thu thập được

- Qua những thông tin đã có đề xuất những ý kiến để bảo tồn, phát huy những giá trị quý báu của lễ hội Lồng Tồng xã Xuân Lạc

3. Phương pháp nghiên cứu

- Nghiên cứu ở thực địa: Điền dã dân tộc học tại các thôn trong phạm vi xã Xuân Lạc để tiếp xúc với cộng đồng, tìm hiểu các nội dung đã xác định trong đề cương

- Điều tra xã hội học: Xây dựng phiếu điều tra xã hội về hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn và tiến hành phát phiếu thu thập thông tin trong cộng đồng

- Nghiên cứu tài liệu, thư tịch: Đọc các tài liệu về kinh tế, văn hóa, xã hội của xã Xuân Lạc để nắm thông tin; Đọc các kế hoạch, công văn... của xã Xuân Lạc về công tác tổ chức lễ hội; Đọc các tài liệu ghi chép về lễ hội Lồng Tồng của các thầy cúng

- Tổng hợp, thống kê, phân tích, so sánh... các nguồn tư liệu nhằm chọn lựa các thông tin cần thiết cho việc hoàn thành khóa luận

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1 Đối tượng nghiên cứu

- Lễ hội Lồng Tồng được tổ chức hàng năm ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn

- Hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn

- Môi quan hệ dân tộc được biểu hiện thông qua hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng ở xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn

- Những giá trị của hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn

4.2 Phạm vi nghiên cứu

- Nghiên cứu toàn bộ hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn

- Phạm vi không gian: Xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn

- Phạm vi thời gian: Từ năm 2001 đến năm 2010

5. Nội dung và bố cục của khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục nội dung của khóa luận được trình bày trong 3 chương chính:

Chương 1: Khái quát về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội và văn hóa xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn.

Chương 2: Hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn.

Chương 3: Giá trị văn hóa và vấn đề bảo tồn, phát huy hội Chọi bò trong lễ hội Lồng Tồng xã Xuân Lạc, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Chí Bền, Trần Lâm Biền, Bùi Khởi Giang, Nguyễn Minh San, Đỗ Lai Thúy, Phạm Vũ Dũng, Võ Hoàng Lan, Nguyễn Thanh Nghị (2002), *Kho tàng lễ hội cổ truyền Việt Nam*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc, Hà Nội
2. Bộ Văn hóa – Thông tin (2003), *Văn bản của Đảng và Nhà nước về công tác VHTT vùng DTTS và miền núi*, (Tài liệu lưu hành nội bộ)
3. Nguyễn Văn Dân (2006), *Văn hóa và phát triển trong bối cảnh toàn cầu hóa*, Nhà xuất bản Khoa học Xã hội, Hà Nội
4. Phan Hữu Dật – Lê Ngọc Thắng – Lê Sĩ Giáo – Lâm Bá Nam (1993), *Lễ cầu mùa của các dân tộc ở Việt Nam*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc, Hà Nội
5. Phan Hữu Dật (Chủ biên) (1992), *Văn hóa – lễ hội của các dân tộc ở Đông Nam Á*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc, Hà Nội
6. Nguyễn Khoa Điềm (2001), *Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc*, Nhà xuất bản Văn hóa Thông tin, Hà Nội
7. Đào Thanh Hải (sưu tầm) (2004), *Hệ thống các văn bản hướng dẫn và chỉ đạo về công tác tư tưởng - văn hóa trong tình hình mới*, Nhà xuất bản Văn hóa Thông tin, Hà Nội
8. Vũ Ngọc Khánh (2002), *Kho tàng thần thoại Việt Nam*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc, Hà Nội
9. Lê Văn Kỳ (2002), *Lễ hội nông nghiệp*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc, Hà Nội
10. *Luật Di sản văn hóa và các văn bản hướng dẫn thi hành (2009)*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội

11. Hoàng Lương (2002), *Lễ hội truyền thống các dân tộc Việt Nam khu vực phía bắc*, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội
12. Hoàng Nam (2005), *Văn hóa các DTTS vùng đông bắc Việt Nam*, Giáo trình trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội
13. Trần Đăng Tiến (sưu tầm) (2006), *Cẩm nang chính sách Nhà nước đối với vùng DTTS và miền núi*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc, Hà Nội
14. Lê Ngọc Thắng (2005), *Chính sách dân tộc của Đảng và Nhà nước Việt Nam*, Giáo trình Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội
15. Lục Văn Thía (Khóa luận tốt nghiệp chuyên ngành văn hóa DTTS Trường Đại học Văn hóa Hà Nội năm 1997), *Lễ hội Lồng Tồng ở huyện Quảng Hòa tỉnh Cao Bằng*, Thư viện Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Ký hiệu: L.250/97
16. Ủy ban nhân dân tỉnh Bắc Kạn (2002), *Các dân tộc ở Bắc Kạn*, Nhà xuất bản Thế giới, Hà Nội
17. Ủy ban nhân dân xã Xuân Lạc, “*Công văn Số 25/CV - UBND ngày 10 tháng 02 năm 2010 về việc mời đại biểu dự Hội xuân Canh Dân*”
18. Ủy ban nhân dân xã Xuân Lạc, “*Kế hoạch Số 05/KH - UBND 10 tháng 12 năm 2008 về việc tổ chức Hội xuân năm 2009*”
19. Ủy ban nhân dân xã Xuân Lạc, “*Công văn Số 10/CV - UBND ngày 01 tháng 01 năm 2008 về việc chỉ đạo tổ chức vui Tết Mậu Tý 2008*”
20. *Văn kiện Hội nghị lần 5 BCH TW khóa VIII (1998)*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội
21. Viện Ngôn ngữ học (2005), *Từ điển tiếng Việt*, Nhà xuất bản Đà Nẵng, Đà Nẵng
22. Lê Trung Vũ (Chủ biên) (1992) “*Lễ hội cổ truyền Việt Nam*”, Nhà xuất bản Khoa học Xã hội, Hà Nội
23. Trần Minh Xuân (Khóa luận tốt nghiệp chuyên ngành Quản lý văn hóa Trường Đại học Văn hóa Hà Nội năm 1998), *Tìm hiểu lễ hội chọi trâu ở Đồ Sơn*, Thư viện Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Ký hiệu: T.310/98